

Copertă, concept grafic și DTP: Raymond Bobar
Redactor: Anca Dumitrescu și Elena Marcu

Titlul original: *Ma mère rit*
Copyright © Mercure de France, 2013

Mama râde
Copyright © 2022 Black Button Books, pentru ediția în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

AKERMAN, CHANTAL

Mama râde/ Chantal Akerman; trad. din lb. franceză de Aurelia Ulici.-
București : Black Button Books, 2020
ISBN 978-606-9003-25-1

I. Ulici, Aurelia (trad.)

821.133.1

Ne puteți găsi aici:
Black Button Books
Str. Zamfir Olaru, nr. 10
Sector 5, București
052077
hello@blackbutton.ro

www.blackbutton.ro

Cu sprijinul Fédération Wallonie-Bruxelles

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme d'aide à la publication
Nicolae Iorga, a bénéficié du soutien de l'Ambassade de France en Roumanie.

**AMBASSADE
DE FRANCE
EN ROUMANIE**
*Liberté
Égalité
Fraternité*

MAMA RÂDE

CHANTAL AKERMAN

Traducere de Aurelia Ulici

BLACK BUTTON BOOKS

Am scris toate astea, iar acum nu-mi mai place ce am scris.

Era înainte, înainte de umărul rupt, înainte de operația la inimă, înainte de embolia pulmonară, înainte ca sora mea sau cumnatul să mă cheme să-mi iau la revedere de la ea (pentru totdeauna). Înainte să se întoarcă acasă, la Bruxelles, pentru totdeauna.

Înainte să înceteze să râdă.

Înainte să-mi dau seama că poate am înțeles totul pe dos.

Înainte să-mi dau seama că nu aveam decât o imagine trunchiată și fictivă. Că nu eram în stare decât de asta. Nu de adevăr, nici măcar de adevărul meu.

Acum mama trăiește și este bine, e sănătoasă. Asta spun toți și toată lumea mai spune că este puternică și nimeni nu înțelege cum de-a supraviețuit.

O doare tot corpul, dar părul a reînceput să-i crească. E un miracol.

A luat în greutate. Aproape că reușește să se descurce și cu umărul rupt. Trebuie încă ajutată să se îmbrace, să se dezbrace, să-și taie friptura și să-și ungă cu unt felia de pâine. Nu se poate plimba singură, nici vorbă, și asta chiar este păcat. Din fericire o are pe Clara care locuiește cu ea, în celălalt capăt al apartamentului, și astfel fiecare are intimitatea ei. Clara vine din Mexic. Este sora Patriciei care face curățenie la mama.

De Crăciun și de Anul Nou, dau petreceri și o invită și pe mama. Mama spune că nu sunt importante Crăciunul și Anul Nou, dar se bucură să fie invitată, iar la mexicani este mult antren, și asta îi place la nebunie. Se întoarce de la aceste petreceri rumenă în obraji și cu ochi strălucitori.

Adesea râde printre gemete. Se distrează.

O ascult râzând. Râde din nimic. Nimicul acesta înseamnă mult. Uneori râde chiar de dimineață. Se trezește obosită, dar se trezește, gata să-și înceapă ziua.

M-am întors de la New York ca să petrec câteva zile cu ea.

Și nu știi de ce sau cum de mă lasă să fiu așa cum sunt.

Dezordinea mea nu pare s-o deranjeze. Lasă impresia că n-o observă. O acceptă. Mă acceptă așa cum sunt.

Înainte nu era așa, dar, de când a simțit moartea, de când a simțit că a scăpat de ea, s-a schimbat. Știe ce este important și ce nu, și mă acceptă.

Încă mai vorbește despre nașterea mea și despre faptul că laptele ei nu-mi pria și că-și vedea copilul slăbind și că era îngrozitor. Într-o zi, a găsit până la urmă un lapte care-mi plăcea. Ce s-ar fi întâmplat dacă nu găsea.

Râde.

Îmi place să-i aud râsul.

Doarme mult, dar râde. Se distrează. Apoi, doarme.

În sfârșit și-a acceptat vârsta. Știe că trebuie să se culce pe mijlocul patului ca să nu cadă în timpul nopții. Știe că trebuie să lase o lumină aprinsă pe coridorul care duce la toaletă. Știe că cineva doarme în celălalt capăt al apartamentului, nu departe de ea, pentru orice eventualitate. Știe toate astea și aprobă. Îi place. Îi place când apare Clara. Îi place să vorbească și să râdă cu ea. Ai zice că sunt două prietene care se cunosc dintotdeauna.

Sora mea este cea care a venit cu ideea. S-a gândit că mama nu va putea trăi singură, iar Clara s-a întors în Belgia cu ea și deocamdată totul merge bine.

Mamei îi plac mexicanii, adică sora Clarei și băieții ei, care vin s-o salute și să mănânce cu ea. Și asta îi face bine. Îi face

atât de bine, încât nu se poate lipsi de prezența lor. De altfel, îi place să aibă lume în casă. Chiar și pe instalatorul care a venit de urgență cu fetița lui cea mică. Toată noaptea am scos apa care venea de la vecini și nu se mai oprea. Era cu adevărat un eveniment și, în adâncul sufletului, iubea până și acest eveniment, chiar dacă se întreba de ce s-a întâmplat și își spunea că locuința ei îmbătrânea și că spera să nu aibă cheltuieli mari, pentru că trăiește cu puțin, iar dacă trebuia să mai plătească și reparațiile nu știa cum s-ar fi descurcat.

Știe că poate conta pe ficele ei, dar nu-i place asta. Nu-i place să ceară. Vrea să se descurce cu ce are. Adică nu mare lucru. A muncit totuși mult la viața ei împreună cu tata, dar la negru. Așa că trebuie să se descurce cu pensia ei de la germani și cu pensia lui de prizonier de război. Și, de asemenea, cu un apartament pe care tata l-a cumpărat pentru mine, ca să am și eu ceva.

Îl închiriem, așa că asta îi aduce ceva bani în plus, dar nu prea mulți, pentru că apartamentul nu este grozav și ea îl închiriază pe nimic.

Când instalatorul a venit cu fiica lui, i-a plăcut tare mult fetița cu părul împletit în codițe.

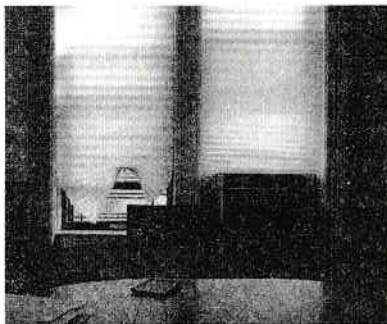
Era atât de frumos de privit, iar fetița, atât de cuminte și zâmbitoare. Mama i-a dat suc de portocale.

Instalatorul avea o mașinărie specială de defundat, care făcea un zgomot îngrozitor, dar a funcționat și n-a mai trebuit să șterg apa toată noaptea.

Instalatorul i-a spus că s-ar mai putea întâmpla, pentru că țevile erau foarte vechi. Mama a spus o să vedem. Toate la timpul lor. Își zicea că, dacă se întâmpla peste zece ani, ea poate că n-avea să mai fie acolo și sora mea ar fi trebuit să se ocupe, pentru că eu nu am deloc spirit practic.

Cu toate astea eu l-am sunat pe instalator, deși era Crăciunul, și el a venit. Și ea a râs.

Îi este greu să iasă din casă. Nu iese aproape niciodată și totuși nu vorbește decât despre asta, despre ieșit, dar este întuneric și umed, este iarnă. Și știe că umezeala nu-i prieste, fiind atât de bolnavă. Dar, chiar și când nu mai este atât de umed, și asta se întâmplă uneori până și la Bruxelles în luna decembrie, nu iese. Doar până pe terasă și atât. Privește grădina pustie de la parter, privește pisica, privește câinele. Și vede șezlongul care s-a răsturnat din cauza vântului ce mătură totul în calea lui. Dar nu e nimeni în grădină. Copiii nu sunt acolo. Sigur sunt în casă. La primăvară o să-i vadă din nou și asta o bucură. Așteaptă primăvara și știe că va veni, iar ea va auzi păsările zburând. Îi place asta.

Dar mie nu-mi iese. Eu nu reușesc să aștept primăvara. Sunt în iarna cu nori negri și grei care lasă impresia că vor rămâne aici pentru totdeauna.

Am impresia că este sfârșitul, dar asta nu este sfârșitul.

Nu știi ce-o să fac, nici unde o să trăiesc și dacă o să mai plec undeva. Dar acum o să plec la Paris, în apartamentul meu. Am un apartament. Acolo este acasă. Este ceea ce numim noi acasă.

Dar nu simt că am un acasă, nici un altundeva. Un loc în care să te simți acasă sau altundeva.

Uneori îmi spun că o să mă duc la hotel, acolo va fi un acasă altundeva, acolo voi putea scrie.

Am recitat tot ce am scris și mi-a displicut profund.

Dar ce pot face, e scris. Acum există.

Îmi spun că, dacă o iau de la capăt, poate o să-mi displică mai puțin. Totuși, luni întregi când nu făceam nimic, îmi spuneam: curând voi începe din nou să scriu sau voi continua să scriu și va fi bine.

Mama doarme în fotoliul ei rabatabil, ca în avion. Este un fotoliu extraordinar, ca la business class. Adoră acest fotoliu și doarme adesea în el, în felul ăsta nu mai are impresia că stă toată ziua în pat.

Patul este îngrozitor. Cel mai bine este să stai în pat doar noaptea.

Ziua doarme în fotoliul ei în sufragerie și încă are sentimentul că există. Sună la ușă, de data asta aude, nu aude mereu, se duce să deschidă, zâmbitoare. Este atât de mulțumită că a auzit și este atât de mulțumită că vine cineva pe la ea. Mai ales că este Andrée și o adoră pe Andrée. Este o femeie înaltă, blondă, căreia îi place grozav să vorbească. Și mamei îi place să vorbească, așa că se înțeleg de minune.

Este vineri și o să mănânce pește și se bucură. Da, brille. Un calcan mic. Îi plac calcanii mici. Și mie îmi plac, dar eu nu mă bucur, și mă întreb de ce.

Se bucură, se bucură atât de mult, încât până la urmă mă bucur și eu. Carnea de calcan mic, spune ea, e mai delicată decât cea de calcan mare.

Andrée vine s-o ajute în fiecare vineri, iar joia deja începe să se entuziasmeze. Se gândește la calcan și se gândește la Andrée, care e-așa bine crescută.

O place pe Andrée, îi place felul în care îi prepară peștele cu un sos de unt și pătrunjel.

Știe totul despre Andrée, știe că are doi băieți educați, cum spune ea, unul chiar se pregătește să devină avocat. Știe că soțul lui Andrée este comisar la poliția judiciară și nu aduce niciodată armele acasă. Nu vrea ca cei doi fii să se obișnuiască cu armele. Nu vrea ca cei doi fii să lucreze în poliție, a văzut prea multe. Mama înțelege.

Înțelege tot sau aproape tot. Și viața lui Andrée o interesează. Da, viața oamenilor cu care intră în contact o interesează și, imediat ce i se povestește ceva, oricât de puțin amuzant, râde.

Râde cu Samira, cu Maria, cu Sonia, râde cu toate.

Toate aceste femei pe care le numim îngrijitoare.

Și mama, care nu poate să facă singură mai nimic și cu siguranță nu să se spele, nici să se îmbrace și nici o grămadă de alte lucruri, are dreptul la o îngrijitoare în fiecare zi. Ele îi fac cumpărăturile, îi pregătesc prânzul și o spală.

Intră încetișor în baie și se bucură. Se sprijină de o bară de oțel și îngrijitoarea verifică dacă apa este la temperatura potrivită, apoi îi face duș cu blândețe și mama este mulțumită, se simte mai bine.

N-o deranjează absolut deloc să stea goală în fața oricăreia dintre îngrijitoare. Din fericire, n-au rușinat-o niciodată genul acesta de lucruri, nici măcar să fie văzută goală. A fost obligată să se obișnuiască. Nu același lucru s-a întâmplat cu tata, care era foarte pudic, dar și el a trebuit să se obișnuiască când s-a îmbolnăvit. Mama este o femeie modernă și nuditatea n-o deranjează. Nu spun că nu este total lipsită de pudoare. Dar numai atât cât trebuie, nu mai mult.

Astfel de lucruri, în particular nuditatea, n-o deranjează. N-aș zice că dimpotrivă, dar uneori mă întreb. Eu sunt un amestec între tata și mama, uneori sunt pudică, alteori deloc.

Într-o zi n-a venit nicio îngrijitoare, pentru că era Crăciunul. Atunci a trebuit s-o spal eu. N-a fost deloc stânjenită să stea goală în fața mea. Dar eu da. Îi plăcea că o spal eu. Mie nu. Am făcut-o, și gata. Nu i-am spus că m-a stânjenit și mi-am zis că nici n-ar trebui să mă simt stânjenită. De fapt, nici nu m-a deranjat atât de mult. Nu cu adevărat. Doar puțin.

Când vine îngrijitoarea, adică în fiecare zi în afară de ziua de Crăciun, o săpunește din cap până-n picioare, cu blândețe, ca să n-o rănească, și mirosul săpunului o încântă. Inspiră adânc și spune că miroase bine. Apoi, îngrijitoarea, oricare dintre ele, o șterge încetișor și o ajută să se îmbrace în camera ei. Doar în partea de sus. Trebuie să-i bage puloverul pe cap, apoi să-i strecoare brațul cu umărul rupt într-o mânăcă, apoi a doua mânăcă, apoi aproape că reușește chiar ea, dar cineva o ajută oricum. Cu restul se descurcă singură și e mulțumită că se descurcă.

Apoi încearcă să ridice brațul stâng cu ajutorul brațului drept, așa cum i-a arătat kinetoterapeutul. Repetă mișcarea de mai multe ori. Se întreabă dacă de data asta a reușit să ridice brațul mai sus decât ultima oară, îmi arată, mă întreabă dacă da

sau nu, iar eu spun, cred că da. Dar nu sunt sigură. Ea speră, crede că într-o zi va reuși, că va face progrese, oricât de mici, îndeajuns ca să-și taie tartina, îndeajuns ca să se îmbrace și să se dezbrace singură.

Crede că la optzeci și cinci de ani mai poate face progrese, o crede cu adevărat și încearcă. Și kinetoterapeutul o laudă de fiecare dată. Și spune că merge mai bine. Nu știu dacă chiar o crede, dar i-o spune. Spune și că mama are un spate frumos și mama râde și îi pare bine. El știe ce complimente o bucură. Și a înțeles repede totul despre mama. De altfel, este foarte suplă și, grație exercițiilor, a reușit să-și întărească mușchii picioarelor.

Se străduiește să facă exercițiile și kinetoterapeutul o felicita. Când sunt acolo el îmi spune, uită-te la picioarele și la spatelul ei.

Spune că este atât de flexibilă, încât pare o femeie tânără. Sunt exerciții pe care nici el nu reușește să le facă pentru că este înțepenit, și n-are decât cincizeci de ani. Spune că ne naștem flexibili, iar, dacă nu, trebuie să facem exerciții pentru a atinge această flexibilitate și, imediat ce nu le mai facem, dispare.

Îi arată mamei cât este de rigid și spune că mama are noroc, întotdeauna a fost flexibilă, ceea ce o menține în formă. Și eu sunt la fel.

Și mama râde și, după vizita la kinetoterapeut, nu încetează să repete ce i-a spus el și este foarte mulțumită. Spune, întotdeauna am fost flexibilă, și tu la fel. De la mine ai moștenit flexibilitatea. Și asta e ceva.

Clara, care e din Mexic, preferata ei, este cea care gătește și, când vin câteva persoane în vizită la mama, se bucură și face mâncăruri mai complicate. Toată lumea o felicita și toată lumea crede că mama a avut noroc s-o găsească pe Clara, și este adevărat.

Din nefericire, uneori, mai ales când sunt eu acolo, are migrene oftalmice care durează și patru zile. Din fericire sunt eu acolo ca s-o ajut pe mama să se îmbrace, să se dezbrace, să-și tai friptura.

Cred că Clara alege momentele în care sunt eu acolo ca să aibă acele migrene. Știe că o să fac tot ce trebuie făcut. Atunci apar migrenele.

Mama își face griji. Uneori bate la ușa Clarei. O vede în pat, întoarsă cu spatelul.

Nu-i poate vedea fața când închide la loc ușa, încetișor, și spune că ar trebui lăsată să se odihnească.

Mama o respectă pe Clara și-i respectă nevoia de intimitate. Tot timpul își dorește să se ducă s-o vadă, dar se abține.

Eu îi spun că atunci când se va simți mai bine se va ridica din pat, să nu se îngrijoreze. Știe că s-a încercat totul pentru aceste migrene. În Mexic, nepotul meu a dus-o la cel mai mare specialist. I-a dat medicamente, dar n-au făcut mare lucru. Mama se gândește atunci la nepotul meu și râde. Râde încântată. Îl adoră pe nepotul meu.

O femeie geme în patul ei. Gemete ușoare și repetate.

Apoi spune oh, nu știu, nu știu. Știe oare că vorbește tare? E surdă. Fără îndoială crede că doar gândește. Spune foarte tare ce gândește, fără să știe că spune ce gândește.

Așa că noi, ficele ei, știm mereu ce gândește.

Este surdă, dar nu complet. Sunt lucruri pe care le aude, soneria și uneori telefonul, dar telefonul nu-i mai place, pentru că nu face decât să ghicească ce i se spune. Așa că sora mea i-a dat un computer, să poată folosi Skype, și când vede gura celui sau a celei care vorbește pare să audă mai bine. Și apoi îi face plăcere să ne vadă, ne simte mai aproape. A fost foarte supărată pe computere pentru că o făceau să simtă că aparține altei lumi, iar lumea nouă o respinge, dar cu Skype i-a ieșit.